

รายงานผลการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม

โครงการ เสริมสร้างศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง
ในชุมชนตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

หัวหน้าโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร. สัจจา บรรจงศิริ

ผู้ร่วมโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ

รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน

อาจารย์ ดร. สุธิดา มณีเนกคุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อิงอร ไชยยศ

อาจารย์ อภิษฎา เรืองเกตุ

ศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ได้รับจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน เงินแผ่นดิน

ในการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

คำนำ

โครงการ เสริมสร้างศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นโครงการที่จัดทำขึ้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ ตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อบรมให้ความรู้และบริการทางวิชาการด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน สังคม องค์กร และ สถาบันการศึกษา และผู้สนใจทุกระดับในการจัดการเรียนรู้การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงตาม ศาสตร์พระราชา และ เพื่อเป็นการพัฒนาฐานข้อมูลและชุดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์ พระราชาให้เป็นฐานข้อมูลกลางและคลังปัญญา สำหรับผู้สนใจในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในระดับชาติ

การดำเนินงานโครงการประกอบด้วย การลงเยี่ยมนิเทศจัดการเรียนรู้โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจ พอเพียงสู่ชุมชนและโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของ โครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ใน 40 ชุมชน ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ตาก น่าน และเลย โดยความร่วมมืออย่างดียิ่งระหว่างมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมการเกษตร และ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ ข้อคิดเห็น เก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ เก็บข้อมูลแบบประเมินผลโครงการ

ผู้ดำเนินโครงการหวังว่าโครงการนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถนำผลจากการ ดำเนินการไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ให้การ สนับสนุนงบประมาณดำเนินการ รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความร่วมมือทำให้การดำเนินโครงการลุล่วง ไปด้วยดี

รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ

หัวหน้าโครงการ

สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	3
กลุ่มเป้าหมาย	3
ระยะเวลาการดำเนินโครงการ	3
วิธีการดำเนินโครงการ	3
▪ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ผลการดำเนินงาน	5
สรุปผลการดำเนินงาน	12
ข้อเสนอแนะ	13
 ภาคผนวก	
สรุปผลการประเมินการดำเนินงานโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ตามพระราชดำริ	14
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี	
นายกุ่ม	

โครงการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

หลักการและเหตุผล

ศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้จัดตั้งขึ้น เพื่อเฉลิมฉลองในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุ 80 พรรษา ซึ่งได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 โดยในปีแรกเป็นการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ และการสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยกับปราชญ์ชาวบ้าน ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และได้จัดให้มีการประชุมระหว่างปราชญ์ทั่วประเทศกับผู้สนใจ และองค์กรหน่วยงานของรัฐทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเชิญปราชญ์ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้เป็นผู้นำของชุมชนในการอบรมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้สนใจทั้งในท้องถิ่น ระดับประเทศและเป็นตัวอย่างในระดับประเทศในงานดังกล่าวยังได้มีการนำเสนอ “ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้นด้วย ในปีถัดมา พ.ศ. 2553 ได้มีการจัดประชุมทั่วประเทศอีกครั้งโดยเป็นการจัดประชุมสัมมนากับกลุ่มองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และบุคคลทั่วไป นอกเหนือจากอาชีพเกษตรกร ที่ได้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารองค์กร หรือปรับใช้กับการดำรงชีวิตของตนเอง และจัดประชุมใหญ่ประจำปีขึ้น เพื่อนำผู้นำองค์กรที่ประสบความสำเร็จในแต่ละภาคส่วน มาเผยแพร่ขั้นตอน วิธีการ การแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อถ่ายทอดให้กับผู้สนใจทั่วไปทั้งที่เป็นบุคคลทั่วไป ผู้บริหารองค์กรของภาครัฐและเอกชน ฯลฯ

ในปี พ.ศ. 2554 ศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง ได้ร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทางไกล “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” และได้มีการนำร่องทดลองการเรียนรู้ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศรวม 30 ศูนย์ ซึ่งประสบความสำเร็จและได้รับความสนใจ มีผู้แจ้งความจำนงค์ในการขอเข้าร่วมโครงการอีกเป็นจำนวนมาก และในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการลงนามในข้อตกลงความร่วมมือกับองค์กรของภาครัฐและเอกชน จำนวน 24 หน่วยงานเพื่อเป็นเครือข่ายในการร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ได้เผยแพร่ไปในวงกว้าง และเกิดประโยชน์ต่อประเทศได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง โดยมีศูนย์เรียนรู้ทั้งภาครัฐและเอกชน และสถาบันการศึกษาเข้าร่วมเรียนรู้ทั่วประเทศจำนวน 100 ศูนย์

ในปี พ.ศ. 2555 ได้มีการลงนามในข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนผ่านโครงการ ICT ชุมชนของกระทรวงฯ ซึ่งเป็นการเปิดทางเลือกในการศึกษาหลักสูตรนี้เพิ่มขึ้นอีก 1 ทาง

ในปี พ.ศ. 2556 มีการจัดการเรียนรู้ร่วมกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็น รูปธรรมยิ่งขึ้น โดยมีการเปิดศูนย์เรียนรู้เพิ่มอีกจำนวน 138 ศูนย์ทั่วประเทศ โดยมีศูนย์เรียนรู้ชุมชนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 155 ศูนย์

ในปี พ.ศ. 2557 จากผลการดำเนินงานและการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย ด้านการบริการสังคม ทำให้ได้รับการประกันคุณภาพในระดับ 5 และมีการขยายผลไปสู่กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่นำหลักสูตรไปขยายผลในชุมชน รวมถึงในปีนั้นมหาวิทยาลัยได้ร่วมมือกับ “สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ในการส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน 42 ชุมชน พร้อมทั้งร่วมมือกับ

หน่วยงานอื่น ๆ จัดการเรียนรู้อีก จำนวน 64 ชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 106 ชุมชน ซึ่งกิจกรรมได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องทุกปี

ในปี พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยยังคงร่วมมือกับสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงสภาเกษตรกรแห่งชาติในการขยายผลการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมอีกไม่น้อยกว่าจำนวน 75 ชุมชน ต่อมาในปี 2559 เป็นต้นมาจากผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จโดยมีชุมชนได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเรียนรู้และปฏิบัติในชีวิตจริงอย่างเป็นรูปธรรม มหาวิทยาลัยจึงจะดำเนินการร่วมกับสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงและขยายผลการเรียนรู้และการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 114 หมู่บ้าน/ชุมชน ในพื้นที่ทรงงานที่ห่างไกลและมีศักยภาพในการเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ในปี พ.ศ. 2560 จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักพระราชวังได้กำหนดให้มีการขยายผลการดำเนินงานใน 24 จังหวัด เป้าหมายอีกจังหวัดละ 1 ชุมชน รวมเป็น 24 ชุมชน พร้อมทั้งมีการพัฒนาระดับชุมชนที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบอีก 42 ชุมชน รวมเป็น 66 ชุมชน ในปี พ.ศ. 2560 และพ.ศ. 2561 ได้ดำเนินการขยายเพิ่มเป็น 114 ชุมชน

ในปี พ.ศ. 2562 จากผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจึงร่วมกับสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนินการและยกระดับชุมชน ทั้ง 114 ศูนย์ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนเป็นต้นแบบแก่พื้นที่ต่าง ๆ ตามพระราชดำริต่อไป รวมถึงได้ร่วมกันขยายผลไปยังชุมชนพื้นที่สูงอีก 5 จังหวัด ภาคเหนือในการส่งเสริมการสร้างป่า สร้างรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมรวมพื้นที่โครงการทั้งสิ้น 28 จังหวัด

ในปี พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดแผนดำเนินงานส่งเสริมติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ ศาสตร์ของพระราชาในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงใน 28 จังหวัด 150 ชุมชน ในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและการสร้างป่า สร้างรายได้ แก่ชุมชนดังกล่าวร่วมกับสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และหน่วยงานภาคีต่าง ๆ แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID 19 ทำให้มีการดำเนินงานอยู่ในขอบเขตจำกัดมาก

ในปี พ.ศ. 2564 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายที่จะดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้ ศาสตร์ของพระราชาในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2563 ใน 28 จังหวัด 150 ชุมชน ในการติดตามและประเมินผลการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและการสร้างป่า สร้างรายได้ แก่ชุมชนร่วมกับสำนักงานโครงการสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับให้ชุมชนเป้าหมายเหล่านั้นเป็นชุมชนต้นแบบเพื่อการขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่ออบรมให้ความรู้และบริการทางวิชาการด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน สังคม องค์กร และสถาบันการศึกษา และผู้สนใจทุกระดับในการจัดการเรียนรู้การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชา
3. เพื่อเป็นการพัฒนาฐานข้อมูลและชุดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชาให้เป็นฐานข้อมูลกลางและคลังปัญญา สำหรับผู้สนใจในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชาติ

กลุ่มเป้าหมาย

ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการกับสำนักงานโครงการสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 28 จังหวัด 150 ชุมชน ตามพื้นที่เป้าหมายทั่วประเทศ

ระยะเวลาโครงการ ตุลาคม 2563 - กันยายน 2564

วิธีการดำเนินโครงการ

1. การติดตามความก้าวหน้าโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อเฝ้าติดตามการจัดการเรียนรู้ของชุมชนในระหว่างวันที่ 29 มีนาคม - 3 เมษายน 2564 พื้นที่จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต พังงา และจังหวัดระนอง 12 กลุ่ม โดยมีกิจกรรมในการเฝ้าติดตามดังนี้

- 1.1 ฟังบรรยายสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยประธานกลุ่ม ผู้แทนจากพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ที่ขับเคลื่อนงานในพื้นที่
- 1.2 เยี่ยมชมกิจกรรมของกลุ่ม เช่น ฐานการเรียนรู้ พบปะแลกเปลี่ยนกับปราชญ์ชาวบ้าน เยี่ยมชมกิจกรรมของคนเด่นๆในกลุ่ม และกิจกรรมของบ้านสมาชิก
- 1.3 สรุปผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะแก่ชุมชนโดยผู้แทนจากสำนักงานโครงการ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มอบเมธีคณาจารย์ผู้ฝึกพระราชทาน และนาฬิกาของที่ระลึกจาก มสธ.

2. โครงการสร้างป่า-สร้างรายได้

- 2.1 สร้างเครื่องมือการติดตามและการประเมิน โดยผู้แทนจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรมป่าไม้ สำนักงานการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย และกรมส่งเสริมการเกษตร
- 2.2 จัดประชุมชี้แจงแนวคิดหลักการแบบประเมินติดตามการดำเนินงานโครงการสร้างป่า สร้างรายได้ให้กับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ
- 2.3 ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อเฝ้าติดตามการดำเนินงานของโครงการฯ ในพื้นที่จังหวัดตาก
- 2.4 จัดการประชุมสัมมนาเชิงลึกออนไลน์ผ่านระบบ zoom เพื่อรวบรวมความคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานสร้างป่าสร้างรายได้ที่ผ่านมาของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ตาก เลย

และน่าน ร่วมกับผู้อำนวยการสำนักโครงการพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ และผู้รับผิดชอบโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ในพื้นที่ของกรมป่าไม้

2.5 วิเคราะห์และสรุปผลการประเมิน

3. สรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงาน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. มีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ส่งเสริมและปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศมากยิ่งขึ้น
2. แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ และการพัฒนาชุมชนผู้เข้าร่วมโครงการ
3. สามารถพัฒนาความรู้ที่ได้จากการให้บริการวิชาการแก่สังคมและถ่ายทอดความรู้สู่บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยและเผยแพร่สู่สาธารณชน
4. สร้างความร่วมมือด้านบริการวิชาการเพื่อการเรียนการสอนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหรือภาครัฐหรือหน่วยงานวิชาชีพ

ผลการดำเนินงาน

สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้เป็น 2 ส่วนได้แก่ ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และผลการดำเนินงานโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้ในชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

การติดตามความก้าวหน้าโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ผู้ติดตามจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้แก่ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน และรองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ ดำเนินการร่วมกับสำนักงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และตัวแทนจากกรมส่งเสริมการเกษตรทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคระหว่าง วันที่ 29 มีนาคม - 3 เมษายน 2564 ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต พังงา และจังหวัดระนอง 12 กลุ่ม รายละเอียดตามกำหนดการติดตามความก้าวหน้าโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีดังนี้

วันที่ 29 มีนาคม 2564

09.00-12.00 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านต้นทัง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่
13.40-17.00 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้าน บ้านเกาะไทร อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

วันที่ 30 มีนาคม 2564

09.00-11.40 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านคอกวัว อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
14.50-17.50 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนากลาง อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

วันที่ 31 มีนาคม 2564

09.00-12.00 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนากก อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
13.30-17.00 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดภูเก็ต

วันที่ 1 เมษายน 2564

08.50-11.40 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
14.00-17.00 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านตีนเป็ด อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา

วันที่ 2 เมษายน 2564

09.00-12.00 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านกะปง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา
14.00-17.00 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางปรุ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

วันที่ 3 เมษายน 2564

09.00-11.40 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบุรีรัมย์ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง
13.00-17.00 น. - ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

1.2 กิจกรรมการลดต้นทุนการผลิต เช่น การผลิตดินผสม การผลิตปุ๋ยหมัก การขยายพันธุ์พืช เป็นต้น

1.3.1 กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านต้นทัง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ สินค้า พืชผัก เห็ด น้ำผึ้ง
ติ ผักไฮโดรโปนิคส์ เลี้ยงแพะ

1.3.3 กลุ่มเศรษฐกิจพึ่งพียงบ้านคอกวัว อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ชาวคลองแปรรูป ผักยกแคร่

1.3.5 กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนากก อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ชาวักเหมียง ผงผักเหมียงโรย
กรรมธนาการปุ๋ยอินทรีย์ อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ

1.3.7 กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ปลุกพืชประดับในภาชนะ
แคร่

1.3.9 กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านกะปง อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ปลูกผักในโรงเรือน เฝ้าถ่าน
 งบน้ำผึ้ง ตะลิงปลิงอบ น้ำจิ้มตะลิงปลิงน้ำขวด น้ำผึ้ง ผักสวนครัว ดินผสม

1.3.11 กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบุรีรัมย์ อำเภอละหาน จังหวัดระนอง ผลไม้ ทุเรียน มังคุด
จักรสานจากวัสดุพื้นบ้าน เสื่อกก กระบุง ตะกร้าจากไม้ไผ่

1.3.12 กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางไทร อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ปุ๋ยอินทรีย์ ปลา
น้ำยาอเนกประสงค์ น้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่ ไข่เป็ด ไข่ไก่

2. ผลการดำเนินงานโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้

2.1. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินการดำเนินงานโครงการพบว่าได้มีการประเมินการดำเนินงานของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้ไปทั้งสิ้น 40 ชุมชน ในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ตาก เลย และน่าน ทั้งนี้ผลการประเมินชุมชนตามตัวชี้วัดต่างๆ ของแต่ละวัตถุประสงค์ที่โครงการกำหนดไว้ 4 ด้าน ได้แสดงในภาคผนวก

2.2 การเดินทางลงเยี่ยมกลุ่มเกษตรกรเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้
อำเภอเมือง อำเภอแม่สวด และ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ 24 -27 มิถุนายน 2564 โดยมีกำหนดการดังนี้

วันที่ 24 มิถุนายน 2564

เวลา 12.00 - 17.00 น. ออกเดินทางจากกรุงเทพฯไปยังอำเภอเมือง จังหวัดตาก

วันที่ 25 มิถุนายน 2564

เวลา 08.00 – 15.00 น. ลงเยี่ยมกลุ่มเกษตรกรเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้
อำเภอเมือง จังหวัดตาก

เวลา 15.00 น.-17.00 น. ออกเดินทางจากอำเภอเมือง ไปยังอำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

วันที่ 26 มิถุนายน 2564

เวลา 08.00-14.00 น. ลงเยี่ยมกลุ่มเกษตรกรเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้
อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

เวลา 14.00 น.-18.00 น. ออกเดินทางจากอำเภอแม่สวด ไปยังอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

วันที่ 27 มิถุนายน 2564

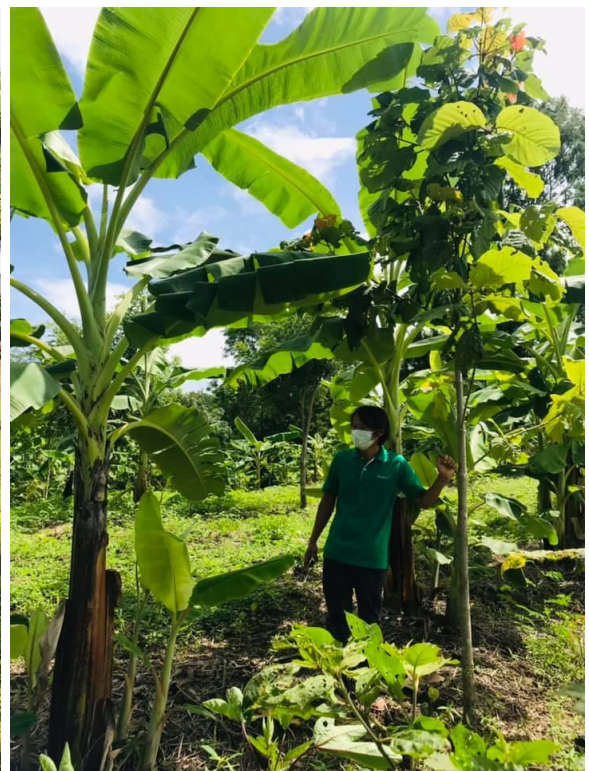
เวลา 08.00-12.00 น. ลงเยี่ยมกลุ่มเกษตรกรเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

เวลา 12.00-21.00 น. เดินทางกลับกรุงเทพฯ

ทั้งนี้ภาพการลงเยี่ยมกลุ่มเกษตรกรดังกล่าว ได้แสดงไว้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมกลุ่มเกษตรกรเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้
จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ 24 -27 มิถุนายน 2564

ภาพที่ 1 (ต่อ)

จากการลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมกลุ่มเกษตรกรเพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้ จังหวัดตาก สามารถสรุปรวบรวมประเด็นอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการฯ ได้ดังนี้

- 2.2.1 ขั้นตอนการดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้
- 2.2.2 คณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับอำเภอและจังหวัดดำเนินงานได้ในบางพื้นที่
- 2.2.3 งบประมาณไม่ต่อเนื่อง ได้เงินมาปีเดียว เฉพาะปีแรกปีเดียว
- 2.2.4 การจัดหาลำไย มีการจัดหาเฉพาะในปีแรกปีเดียว
- 2.2.5 ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญ/ไม่ยอมรับแนวคิดการรวมกลุ่ม
- 2.2.6 นโยบายหน่วยงานเน้นเป้าหมายเชิงพื้นที่ (เชิงปริมาณ) แต่ตัวชี้วัดเป็นทั้งเชิงปริมาณ และเชิง

คุณภาพ

- 2.2.7 การบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานในเชิงพื้นที่ ไม่ต่อเนื่อง
- 2.2.8 การส่งเสริมยังไม่ครบวงจร และขาดแผนงานที่ชัดเจน
- 2.2.9 ขาดการสร้างบุคคลต้นแบบ (smart farmer) ในพื้นที่ โดยเป็นคนท้องถิ่น เช่น ปกาเกอญอ ไม่เชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่ /โครงการจึงต้องการต้นแบบที่เป็นชนเผ่าด้วยกันไว้สื่อสาร
- 2.2.10 ขาดความชัดเจนในการนำไม้ป่าและผลผลิตอื่นๆ ที่ปลูกในพื้นที่โครงการมาใช้ประโยชน์
- 2.2.11 ขาดความมั่นใจในสิทธิที่อยู่อาศัยในระยะยาวในพื้นที่ป่าที่ปลูก
- 2.2.12 ควรขยายขอบเขตการดำเนินงานโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ไปสู่พื้นที่ประเภทอื่น ๆ ไม่ใช่เฉพาะพื้นที่ป่าสงวนฯ เช่น พื้นที่ป่า 2484 พื้นที่สปก. พื้นที่นิคม พื้นที่ป่าตามมติคณะรัฐมนตรี
- 2.2.13 ขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาต้นไม้ในแปลงของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละรายอย่างต่อเนื่อง (อย่างน้อย 3-5 ปี)
- 2.2.14 ชาวบ้านมีความต้องการเข้าร่วมโครงการในปริมาณมาก แต่งบประมาณมีจำนวนจำกัด
- 2.2.15 กศน. และกรมส่งเสริม ควรจัดงบประมาณให้หน่วยงานในสังกัดกศน.และกรมส่งเสริมในพื้นที่ มาร่วมกับกรมป่าไม้ ดำเนินการเรื่องการจัดตั้งกลุ่มและการอบรมให้ความรู้กับกลุ่ม
- 2.2.16 ขาดแผนงาน road map ที่ชัดเจน ทั้งที่เป็นแผนงานระยะสั้น และระยะยาวให้ครบวงจร
- 2.2.17 ปัญหาเรื่องการรับซื้อผลผลิตและคุณภาพของถั่วมะแฮะที่ส่งเสริมให้ปลูกในโครงการ
- 2.2.18 การซื้อขายบุกของโครงการ ในปีปัจจุบันบุกราคาดี มีโรงงานรับซื้อแต่มีปัญหาการขนย้ายบุกเข้าสู่โรงงานในพื้นที่จังหวัด ที่ต้องขออนุญาตจากซึ่งเป็นการเข้าซ้อนกับการรับรองของเจ้าหน้าที่โครงการ
- 2.2.19 ปัญหาการตลาดของผลผลิตอื่นๆ เช่น ขมิ้น กล้วย หาแหล่งรับซื้อไม่ได้
- 2.2.20 ขาดความต่อเนื่องในการเข้ามาร่วมดำเนินงานของหน่วยงานภาคีตามภารกิจความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน

2.3 ผลการจัดการประชุมสัมมนาเชิงลึกออนไลน์ผ่านระบบ zoom ร่วมกับผู้อำนวยการสำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ และผู้รับผิดชอบโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ในพื้นที่ของกรมป่าไม้ ที่รับผิดชอบโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เลย และน่าน เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2564 มีสถานการณ์การดำเนินงานในปัจจุบันและข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมดังนี้

2.3.1 จังหวัดเลย

- 1) การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ: ให้เจ้าหน้าที่ไปสำรวจว่าหมู่บ้านไหนมีปัญหาเรื่องน้ำ โดยใช้ระบบสูบน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์ ใช้งบประมาณของกรมการปกครอง
- 2) ผลผลิตทางการเกษตร เช่นกล้วย มีปัญหาทางการตลาด พ่อค้าไม่เข้ามาซื้อ ปัจจุบันแก้ไขปัญหโดยการแปรรูป เช่น กล้วยตาก แต่เจอปัญหาเรื่องข้อจำกัดด้านแสงแดด และเทคโนโลยี
- 3) เงาะ จำหน่ายในพื้นที่ได้ ไม่มีปัญหา เนื่องจากออกในฤดูกาลที่แตกต่างกับภาคอื่น กาแฟ มีการแปรรูปในพื้นที่ (ไม่มีปัญหา) แมคคาเดเมีย มีโรงงานแปรรูปของตัวเองไม่มีปัญหา สมุนไพร ขายได้มากขึ้นในช่วงโควิด เนื่องจากตลาดต้องการ มูลค่าในการผลิตเพิ่มขึ้น เดิมส่งเสริมการปลูกไพล ขมิ้นชัน เปราะหอม เมื่อมีกระแสโควิดเริ่มมีการส่งเสริมการปลูกฟ้าทะลายโจร และกำลังจะส่งเสริมการแปรรูปเป็นแคปซูล
- 4) อำเภอรื่นๆ นอกเหนือจากอำเภอนาแห้ว ยังมีปัญหาเรื่องน้ำ และการปลูกไม้ป่า

2.3.2 จังหวัดน่าน

- 1) ปัญหาหลักที่พบจากการดำเนินงาน คือ ชาวบ้านยังไม่ความร่วมมือในการปลูกไม้ป่า ได้แก้ไขปัญหโดยศึกษาเรื่องการเพาะเชื้อเห็ดกับไม้ยาง เพาะเห็ดเผาะ เห็ดระโงก เห็ดผึ้ง
- 2) มีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ ใช้วิธีพื้นที่ที่แปลงรวมแล้วทำแหล่งน้ำ 1 จุดในแปลงรวม ขอโครงการของกรมการปกครอง
- 3) ผลผลิตสินค้าเกษตรราคาถูก เช่นเงาะ
- 4) ความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากมีการโยกย้ายงาน

2.3.3 จังหวัดเชียงใหม่

- 1) พบปัญหาเรื่องแหล่งน้ำและเรื่องกล้าไม้ ในช่วงนี้ขนส่งกล้าไม้ลำบาก กลัวโรคระบาด แก้ไขปัญหา คือนัดนำกล้าไม้ไปวางไว้ที่จุดต่างๆ
- 2) ชาวบ้านชอบกล้าไม้เกษตรเป็นหลัก แต่ใช้วิธีแจกไม้สักไปด้วยชาวบ้านมีข้อสงสัยว่าในอนาคตสามารถตัดฟันได้หรือไม่
- 3) ปัญหาเรื่องการออกไปรับรองการผลิตบุก และการขนย้าย

2.3.4 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

- 1) ภาพรวมปัญหาหลัก คือระยะทางในการขายพืชผลทางการเกษตร ทำให้มีต้นทุนค่าขนส่งราคาจึงสูง ไปสู้กับจังหวัดอื่นไม่ได้ แต่เมื่อเดือนที่แล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้ลงนามใน MOU กับภาคเอกชนให้ซื้อผลผลิตจากโครงการ โดยจะมีการสั่งซื้อมาก่อนการรวบรวมผลผลิต
- 2) มีเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเป็นเครือข่ายลูกส่งผลผลิตให้วิสาหกิจที่มีใบอนุญาตเก็บหาของป่าเก็บบุกได้อย่างถูกต้อง ให้หัวหน้าโครงการออกใบรับรอง สามารถขายได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ
- 3) มีผลผลิตกาแฟมาก ส่งให้ทางสตาร์บัค มีกลุ่มสร้างป่าที่ไปประกวดผลผลิตกาแฟระดับประเทศทางโครงการสร้างป่าฯ ได้ประสานงานกับสำนักงานส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัด ถ้าเข้าร่วมดำเนินงานร่วมกัน ทางโครงการจะออกหนังสือรับรอง GAP ให้ เริ่มมีการรวบรวมผลผลิตมาวางที่ร้านวิสาหกิจชุมชน มีการออกแบบ ร่วมกับ Young smart farmer

สรุปผลการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการแก่สังคม

จากการที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานโครงการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี 2564 นั้น มีการดำเนินงานได้เพียงบางส่วน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา -2019 ทำให้ไม่สามารถทำการนิเทศและรวบรวมข้อมูลในพื้นที่บางส่วนได้ ซึ่งได้ข้อมูลเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 2564 สามารถลงพื้นที่จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต พังงา และจังหวัดระนอง 12 ชุมชน และโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ 4 ชุมชน จากเป้าหมายจำนวนชุมชนที่ได้รับการติดตามและประเมินผลการส่งเสริมการเรียนรู้ รวม 75 ชุมชน ทั้งนี้ได้ประสานงานขอความร่วมมือจากกรมป่าไม้ ให้เจ้าหน้าที่ในแต่ละพื้นที่ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กับทั้งใช้การประชุมออนไลน์เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนกลางและเจ้าหน้าที่แทน

ในส่วนของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการที่น่าสนใจ ได้แก่ กิจกรรมการลดรายจ่าย กิจกรรมการลดต้นทุนการผลิต และกิจกรรมการเพิ่มรายได้และการเพิ่มมูลค่า ส่วนโครงการสร้างป่า-สร้างรายได้ ได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมารวมทั้งข้อเสนอแนะในการนำไปปรับใช้ให้โครงการมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการรวบรวมข้อมูลทั้งการนิเทศงานในพื้นที่ การประชุมสัมมนาเชิงลึกและการใช้แบบสอบถาม ได้นำมาวิเคราะห์เบื้องต้น มีข้อเสนอแนะในการนำไปพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมการดำเนินงาน ดังนี้

1. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ในมิติของกิจกรรมการผลิตควรพิจารณาเรื่องการจัดการโซ่อุปทานสินค้า ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ดังนี้

1.1 การจัดการต้นน้ำ เน้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่ผลิตเองเพื่อเป็นการลดต้นทุน การจัดการในกระบวนการผลิตควรผลิตสินค้าที่ปลอดภัยโดยเน้นระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น ระบบอินทรีย์ หรืออย่างน้อยก็เป็นระบบปลอดภัย

1.2 การจัดการกลางน้ำ สินค้าที่ผลิตได้ควรมีมาตรฐานในการรับรองทั้งการรับรองสินค้าที่เป็นวัตถุดิบ และสินค้าแปรรูป การใช้ภาชนะบรรจุที่สวยงามและเหมาะสม

1.3 การจัดการปลายน้ำ การสื่อสารถึงสินค้าที่มีที่มาจากผู้บริโภค เน้นการกระจายสินค้าตรงสู่ผู้บริโภคโดยไม่ผ่านคนกลาง

2. โครงการสร้างป่า-สร้างรายได้ มีข้อเสนอแนะในภาพรวมดังนี้

2.1 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมบางส่วนที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบในพื้นที่ ทั้งนี้หน่วยงานที่สำคัญ เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และกรมการปกครอง เป็นต้น

2.2 พัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้สามารถดำเนินงานในพื้นที่นอกเหนือจากภารกิจด้านป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มทักษะในการสื่อสารกับชุมชน การส่งเสริมการป่าไม้ การพัฒนากลุ่มและเครือข่าย การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของของป่า และการจัดการวนเกษตร

2.3. สนับสนุนให้มีการประชุม/สัมมนาเจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้รับผิดชอบโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ในแต่ละชุมชนของทั้ง 5 จังหวัด รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และหน่วยงานภาคีอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่ร่วมกัน

2.4 ควรแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นและภาคเอกชน ในการให้การสนับสนุนโครงการในรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยเน้นการดำเนินการที่ร่วมมือกับกลุ่มและเครือข่ายชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมากยิ่งขึ้น